

2019. gada 14. februāris
Nr. 3 (144)

Pirmskolas Izglītība

Numura
tēma

- ✿ „Cīrulīšu” stāstiņi, kas top no sirds uz sirdi
- ✿ Gaismas spēles
Integrēta nodarbība eksperimentu pulciņā

„Cīrulīšu” stāstiņi, kas top no sirds uz sirdi

LAILA KLĒTNIECE,

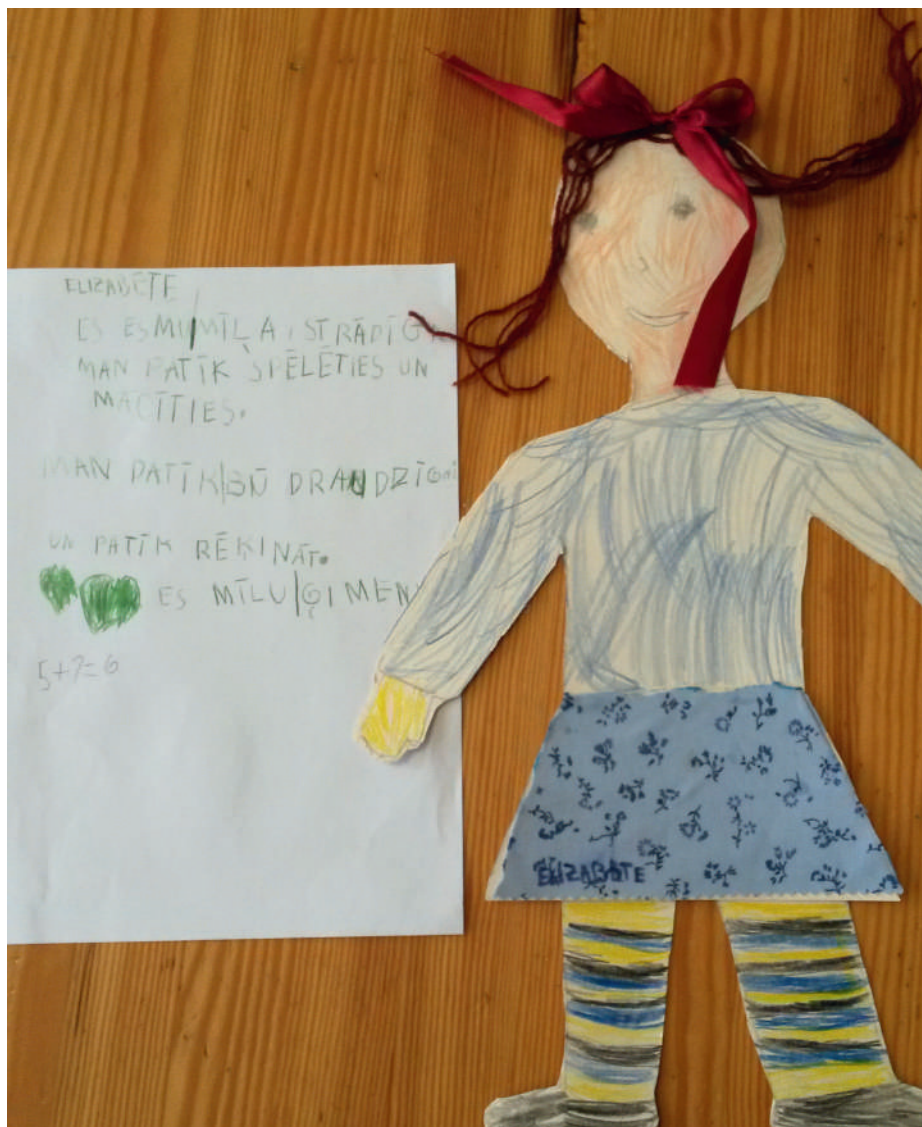
Ropažu novada pašvaldības
pirmsskolas izglītības iestādes „Annele”
grupas „Cīrulīši” skolotāja

Ideja par bērnu stāstiņu pierakstīšanu radās pavisam dabiski. Ceļš uz tiem meklējams ikdienā, klausoties un skatoties pasakas, skaitot tautasdziesmas, pirkstiņrotaļas, rotaļājoties ar dažādiem priekšmetiem, ar roku un pirkstiņlīdzekļiem spēlējot teātri, iesaistoties dialogos un sarunās, lomu rotaļās, izspēlējot pasakas un domājot stāstiem nobeigumu un, protams, vienmēr pastāstot, ko bērns ir uzzīmējis. Sākumā īsi pierakstīju. Taču viss rotaļāšanās un mācību process ir ļoti saistīts.

VIŅŠ ZĪMĒJA UN STĀSTĪJA, BET ES PIERAKSTĪJU

Kādu dienu kāds zēns uz mazas lapiņas no plastilīna bija izveidojis tādu kā glezniņu ar cilvēciņu un vēl kaut ko – ko īsti, es vairs neatceros, bet, uzmetot acis, redzēju stāstu. Aicināju, lai viņš man pastāsta, kas tur notiek, un apņēmos pierakstīt. Sākumā viņš pastāstīja īsi, bet es visu vārds vārdā pierakstīju. Tad viņš veidoja nākamo bildi un lūdza mani, lai pierakstu viņa stāstu. Zēns bija iededzies un ļoti aizrāvēs. Sākumā viņš veidoja tikai plastilīna glezniņas, bet tad rosināju viņu zīmēt. Viņš zīmēja un stāstīja, bet es pierakstīju. Viņš bieži stāvēja man blakus un lūdza, lai pierakstu viņa stāstu.

To pamanīja arī vienaudzī, un mēs sākam pierakstīt bērnu stāstus. Tas gan ir ļoti laikietilpīgs darbs ar katru bērnu un reizēm galīgi nesaderējās ar ikdienas ritmu, piemēram, jāiet pusdienās, bet kāds vēl grib, lai pierakstu viņa stāstiņu. Tad sāku domāt, kā to labāk izdarīt.

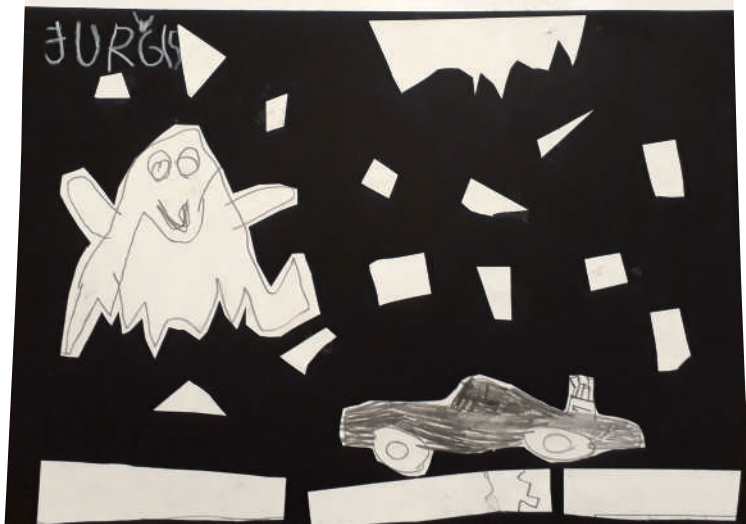
IR KLĀT ZIEMASSVĒTKU!

SNIEGAVĪRS STĀV UN SKATĀS UZ SKAISTO ZIEMASSVĒTKU EGLI UN PRIECĒJAS. AUGŠĀ ZVAIGZNE MIRDZ. EGLĪTE PATI MIRDZ AR SAVĀM SKAISTĀJĀM SPĪDOŠĀJĀM BUMBIŅĀM. SNIEGS SNIEG UN ZEMI APKLĀJ AR SNIEGU. SNIEGAVĪRS STĀV JOPROBĀM PRIECĒS.

SPOKU PASAKA.

KĀDĀ NAKTĪ BIJA BLĒDIS. BLĒDIS BRAUCA PĒC PALĀCIEM, LAI VARĒTU IZDARĪT BLĒNAS. VIŅŠ BRAUCA PA LEDU UN LEDUS SĀKA PLĪST. TAD VIŅŠ PA CEĻAM IERAUDZĪJA SPOKU. BLĒDIS NOBĪZĀS UN BRAUCA UZ ATPAKAĻU. VIŅŠ NEZINĀJA KUR BRAUC, UN IEBRAUCA ŪDENT.

SNIEGAVĪRS UN ĒNA.

SNIEGAVĪRS GĀJA UN IERAUDZĪJA KOKU, BET AIZ VIŅA BIJA ĒNA UN VIŅŠ NOBAIDĪJĀS. UN TAD SĀKA SPĪDĒT SAULE UN SNIGT SNIEGS. UN PARĀDĪJĀS VARAVĪKSNE. UN SNIEGAVĪRS BIJA PRIECĪGS UN TAD VIŅŠ GĀJA TĀLĀK.

ZVAIGZNĪTES.

BIJA ZIEMASSVĒTKU NAKTS. ČETRAS ZVAIGZNĪTES APSPĪDĒJA MĀJAS.

MĀJĀS VISI PAMODĀS UN REDZĒJA DĀVANAS. VIŅI BIJA ĻOTI, ĻOTI PRIECĪGI.

TAD VIŅI IZGĀJA ĀRĀ UN IERAUDZĪJA ZVAIGZNES UN TEICA: 'VĀI, CIK SKAISTI!' ZVAIGZNĪTES BIJA PA VIDU MĀJĀM.

MĀJAS NAKTĪ.

MĀJĀS DZĪVO CILVĒRI. PA DIENU CILVĒRI STRĀDĀJA. VIENS TAISTĒJA MĒBELES UN OTRS BIJA ARHEOLOGS.

OTRĀ MĀJĀ DZĪVO UGUNSDZESĒŠS. MĀJĀS IR LABI.

MATVEY

KATRU REIZI VAR BŪT CITS MĒRĶIS

Bērns var brīvi izpausties mākslas un valodu jomā. Radot šos stāstus, viņš atklāj un pilnveido savas spējas, attīsta radošumu, uzdrošinās runāt un stāstīt, kā arī vienmēr gūst prieku un gandarījumu par savu darbu. Viņš mācās stāstīt par sevi, par mammu, tēti un citām viņam svarīgām tēmām. Un spēlējoties tā rotaļīgi arī top dažādi izdomāti stāstiņi vai pasakas.

Jau tad, tikko bērns var ko pateikt par savu darbiņu, to var pierakstīt. Šos darbiņus ir radījuši 5–7 gadus veci bērni.

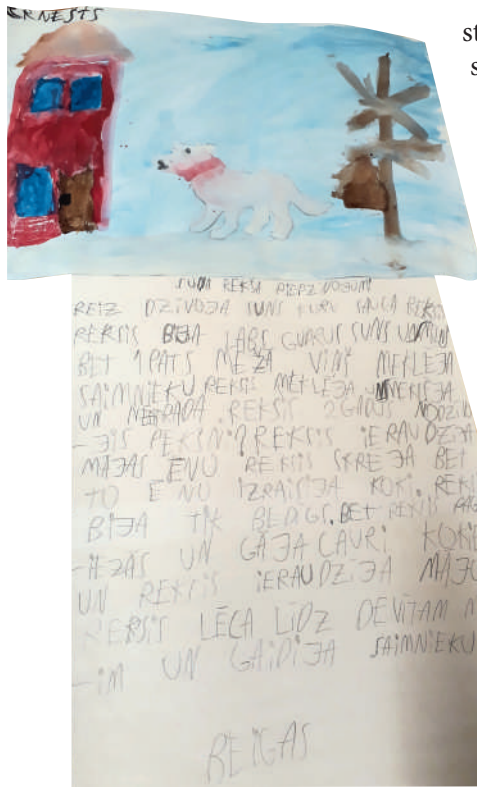
MĀKSLAS DARBAM PATS IZVĒLAS PIEMĒROTUS MATERIĀLUS UN TEHNIKU

Bērns var zīmēt, aplicēt un līmēt, veidot no plastilīna, izgriezt vai locīt no papīra. Kad iemācās jaunas tehnikas, brīvajā laikā top jauni darbi un arī jauni stāsti.

Īstenošanas laiks ir individuāls, jo katram bērnam ir savs temps, turklāt arī laiks, kad es varu pierakstīt bērna stāstiņu, dienas ritmā ir individuāls.

RAKSTOT SAUCU VĀRDUS

Kad bērns ir radījis savu mākslas darbu, sēžu viņam blakus, pie labās rokas, lai viņš var labi redzēt, kā es

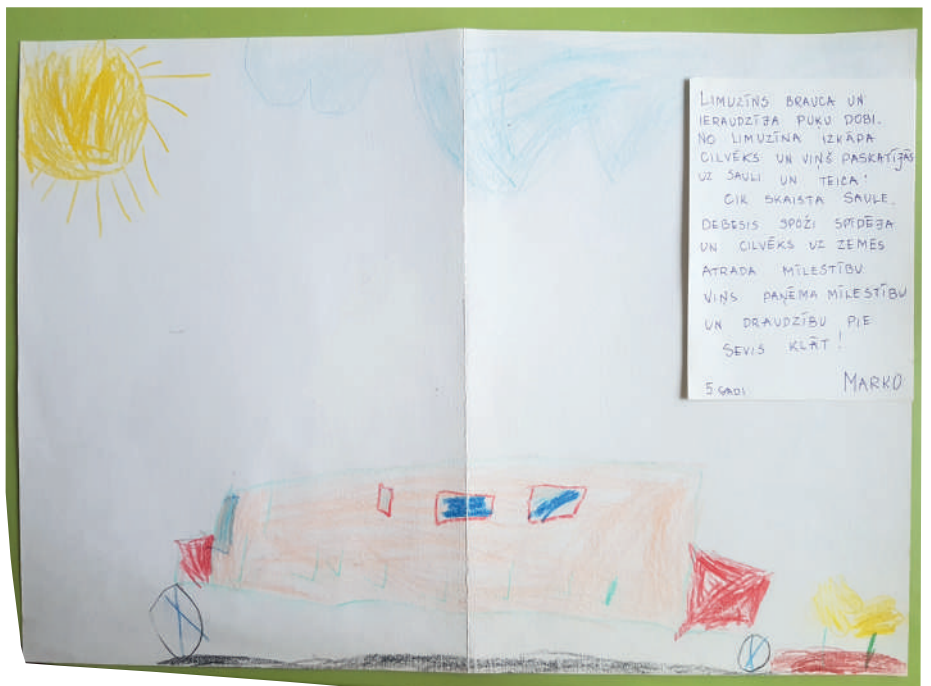

uzvedinošus jautājumus, lai bērns nepazaudē savu domu.

Vēlāk jau arī stāstu bērniem, ka stāsts vienmēr ar kaut ko sākas, tad seko galvenais notikums un svarīgas ir arī laimīgas vai mierīgas stāsta beigas. Kad bērns jau var pats, piedāvāju viņam uzrakstīt stāsta nosaukumu. Stāstu, ka viņš tagad ir rakstnieks, darba autors. Autors pats raksta savu vārdu. Kad viņa stāstu pārlasu skaļi, arī draugi ar interesi klausās.

Bērni ļoti lepojas ar saviem stāstiņiem. Izliekam tos vecākiem redzamā vietā, un bērni kopā ar vecākiem tos lasa un pārrunā. Sākumā top ilustrācija un tikai tad stāsts, bet sagatavošanas grupā daži bērni jau mērķtiecīgi domā stāstu, pieraksta un tikai tad to ilustrē. Pamazām no mazajiem stāstiņiem veidojās grāmatiņas, bet tas jau ir atsevišķs stāsts...

Ik pa laikam pārslusu bērnu stāstiņus un domāju par viņu radīto pasauli. Uzrakstītais daudz pastāsta par viņiem pašiem. Uz dažiem lielu ietekmi atstāj datorspēles. Daži jūtas vientuļi, citi – tik laimīgi, ka ar šo stāstiņu laimi un prieku nodod arī citiem. Šī ir mūsu mācību procesa sastāvdaļa, un to jau noteikti var nosaukt par tradīciju.

Gaismas spēles

Integrēta nodarbība eksperimentu pulciņā

ILONA EISAKA,

Krāslavas novada pirmsskolas izglītības iestādes (PII) „Pilādzītis” pirmsskolas izglītības skolotāja un eksperimentu pulciņa vadītāja

Mūsdienu pasauli raksturo globalizācija, informācijas tehnoloģiju attīstība, tādējādi cilvēku darbība visdažādākajās jomās kļūst arvien plašāka un neparedzamāka. Mūsu bērniem nākotnē pašiem būs jārada līdz šim nepieredzēta un mums nezināma ekonomiskā, politiskā, sociālā un kultūras vide. Izglītības loma šādos apstākļos mainās.

Sabiedrībai ir vajadzīgi izglītoti cilvēki ar sistēmisku domāšanu, cilvēki, kas var patstāvīgi pieņemt lēmumus izvēles situācijā, paredzot to iespējamās sekas. Tāpēc pieaugušajiem nākas sastapties ar uzdevumu audzināt bērnus par aktīviem, domājošiem indivīdiem, kuri spēj radoši risināt jebkuru problēmu. Pirmsskolas izglītības satura īstenošanas mērķis ir zinātkārs, radošs un dzīvespriecīgs bērns, kas dzīvo veselīgi, droši un aktīvi, patstāvīgi darbojas, ieinteresēti un ar prieku mācās, gūstot pieredzi par sevi, citiem, apkārtējo pasauli un savstarpējo mijiedarbību tajā.

Mans, pirmsskolas skolotājas uzdevums, izmantojot visefektīvākos mācību un izglītības līdzekļus, kas balstīti uz mūsdienīgām metodēm un izglītības tehnoloģijām, ir nevis piesātināt bērnu ar informāciju, bet gan attīstīt viņa kognitīvo interesi, spēju iegūt zināšanas neatkarīgi, izmantot tās dažādās dzīves situācijās.

Tā kā svarīgākās bērnu uzvedības iezīmes ir balstītas uz jauniem iespaidiem, zinātkāri, pastāvīgu vēlmi novērot un eksperimentēt, patstāvīgi meklēt jaunu informāciju par pasauli, mums ir jāizveido atbilstīgi apstākļi, kādos bērns var apmierināt savu da-

bīgo zinātkāri. To var izdarīt aktīvā kognitīvā pētījuma procesā.

INTEGRĒTA NODARBĪBA EKSPERIMENTU PULCIŅĀ

Valoda, rokdarbi, dominante – dabaszinības.

Tēma: gaismas spēles.

Bērnu vecums: 5–6 gadi.

Caurviju prasmes: domāšana, radošums, sadarbība, līdzdalība, pašvadība.

Mērķis: padziļināt un sistematizēt bērnu zināšanas un izpratni par gaismu un tās īpašībām praktiskās darbības rezultātā.

Uzdevumi:

- ✿ veicināt interesi patstāvīgi eksperimentēt, risināt problēmsituācijas;
- ✿ veicināt bērnu kognitīvo attīstību – izteikt iepriekšējus paredzējumus, pārbaudīt tos, analizēt, izziņāt, spriest, izdarīt secinājumus;
- ✿ attīstīt vārdisko kontaktu, pilnveidot emocionālo noturību un spēju reflektēt;
- ✿ vingrināties darboties komandā, saskaņojot mērķus un plānojot turpmāko darbību;
- ✿ attīstīt un nostiprināt prasmi organizēt savu darba vietu, uzturēt tajā kārtību;
- ✿ vingrināt tišo atmiņu – iegaumēt un izpildīt vārdiskos rīkojumus;
- ✿ veicināt fantāzijas un iztēles attīstību;

🌸 veicināt pozitīvas attiecības ar vienaudžiem spēļu un praktiskās darbības laikā.

NODARBĪBAS GAITA

🌸 Sasveicināšanās

Bērni stāv aplī, skandē un izpilda darbības:

Sniedz roku pa labi, sniedz roku pa kreisi,

Smaidi ikvienam, sveicini visus:
Labdien!

Tagad iesim mēs pa labi, tagad iesim mēs pa kreisi,

Mazā aplī sanāksim, brīnumiņu skatīsim.

🌸 Saruna (10 min.)

Skolotājai rokās neliela kartona kaste ar caurumiņu.

Skolotāja: Šodien es pie jums atnācu ar lodziņu. Vēlaties uzzināt, kas tas ir? (*Iedod lodziņu bērniem un aicina to aplūkot. Bērni aplūko un atbild, ka viņi neko neredz.*) Kāpēc, jūsuprāt, jūs neko neredzat?

Bērni: Kaste ir tumša, un iekšā nav gaismas.

Skolotāja: Kā izdarīt, lai mēs varētu redzēt, kas ir kastes iekšpusē? (*Bērnu atbildes.*) Atveriet lodziņu, tad gaisma kritīs un izgaismos visu tā iekšpusi. Bet, ja mēs nevaram atvērt lodziņu, kā padarīt to gaišu? (*Bērnu*

atbildes.) Jūs varat ar kaut ko spīdināt kastes atvērumā, piemēram, ar lampu, spuldzīti, svecīti.

Skolotāja lūdz bērnus ieskatīties lodziņā ar lukturi un atbildēt uz jautājumu, ko viņi tur redz. Bērni skatās un izsaka savus minējumus.

Bērni: Kastē ir attēls ar sauli un lampu.

Skolotāja: Kāpēc mēs tagad redzam, kas ir kastes iekšpusē?

Bērni: Parādījās gaisma, kļuva gaišs, un mēs ieraudzījām attēlu kastes iekšpusē.

Skolotāja: Kas ir saule un lampiņa? (Bērnu atbildes.)

Skolotāja: Gaismas avoti – dabiskais un mākslīgais. Kāpēc gaisma ir svarīga? Bez gaismas neaug augi. Tā dod iespēju visu redzēt. Gaismu izmanto kā signālu luksoforā... Kur vēl?

Var izmēģināt aizvērt acis, pārbaudīt, vai bērni spēj pārvietoties tumsā un ar aizvērtām acīm. Pārrunāt drošības noteikumus: tumsā neskrīd, ja pēkšņi nonāk tumsā – aptaustīt, kas atrodas apkārt, un gaidīt palīdzību, saukt palīgā u. tml.

Kustību rotaļa „Aklās visticas” (3 min.)

Noteikumi: vienam spēlētājam ar lakatu aizsien acis, viņu iegriež un atlaiž vaļā. Aklais staigā un meklē pārējos. Pirms spēles pārrunājam drošības noteikumus – nedrīkst grūstīties, ātri skriet, spēlēt grupas norobežotajā daļā.

Bērnu praktiskā darbošanās – eksperimenti dabiskajā un mākslīgajā apgaismojumā

1. eksperiments „Ūdens lupa” (5 min.)

Nepieciešams: pipete, caurspīdīgi plastmasas gabali, lapas ar sīku druku (viss pēc bērnu skaita), ūdens.

1. Plastmasas gabalu novieto uz lapas ar sīku druku.
2. Plastmasas gabala vidū uzpilda pāris pilienu ūdens.
3. Vēro, kā burti zem ūdens palielinās. (Salīdzināšanai izmantojam arī palielināmos stiklus.)

Secinājumi: ūdens darbojas kā lupa. Lupa (ūdens) virzīja gaismu no

apakšā esošā attēla uz acīm, liekot attēlam izskatīties lielākam.

2. eksperiments „Izzūdošā monēta” (5 min.)

Nepieciešams: monēta, stikla glāze, ūdens.

1. Monētu noliek uz galda.
2. Monētai virsū uzliek glāzi.
3. Glāzi piepilda ar ūdeni un vēro, kā monēta pazūd skatam.

Secinājumi: glāze un ūdens gaismas stariem liek izliekties, tāpēc, ieļojot glāzē ūdeni, monēta vairs nav redzama.

Tie bija eksperimenti, izmantojot dabisko apgaismojumu. Tagad bērni pēta dažādus mākslīgās gaismas avotus un nosauc tos (5 min.).

Pārrunājam drošības noteikumus: vai bērni drīkst aizdedzināt sveces? Vai bērni drīkst slēgt lampu rozetē? Kāpēc? Vai ar lukturīti drīkst spīdināt acis?

1. eksperiments „Radi šķēršļus savai gaismai” (10–15 min)

Nepieciešams: tumša telpa, kabatas lukturiši, dažādi priekšmeti, kas atstaro, izkropļo, laiž cauri, filtrē gaismu, krāsaini stikli un plastmasas gabaliņi.

Bērni patstāvīgi pārbauda, kā gaismas stars darbojas uz priekšmetiem. Vai gaisma var mainīt krāsu? Bērni izdara secinājumus, stāsta par saviem novērojumiem.

Uzdevums: izveidot savu šķēršļu joslu un censties pārvarēt to ar gaismas staru.

Secinājumi: spīdīgas virsmas, piemēram, spoguļi, atstaro gaismu; blīvi, necaurspīdīgi priekšmeti to aiztur, bet caurspīdīgi ļauj daļai gaismas izkļūt tiem cauri. Daži priekšmeti, piemēram, lēcas, gaismu izliec, un tās stari maina virzienu.

2. eksperiments „Roku ēnas” (5 min.)

Tumšā istabā pavērst pret sienu spožu lampu. (Ēnas labāk saskatāmas uz gaišas, plakanas sienas.) Izmēģina dažādus roku stāvokļus, izveidojot, piemēram, putnus. Rokas novieto gaismas ceļā, lai uz sienas izveidotos attēls.

Secinājumi: vietās, kur gaisma no gaismas avota nenonāk, rodas ēna. Gaisma pārvietojas taisnā virzienā. Ja gaismas ceļā atrodas rokas, tās aiztur gaismu, bet uz sienas veidojas roku ēna.

3. eksperiments „Ēnu teātris” (20 min.)

Nepieciešams: dažādi trafareti, melns papīrs, parastais zīmulis, līmlente, kociņi vai kokteiļsalmiņi, galda lampa, pašgatavots ekrāns ēnu teātrim.

Bērni apvelk figūras uz melna papīra, tās izgriež, piestiprina ar līmlenti

pie kokteiļsalmiņa. Bērni pēc nejaušības principa tiek sadalīti grupiņās (velk krāsainus žetonus). Katra grupa pārrunā un nolemj, kādu pasakas epizodi vai notikumu rādīs skatītājiem. Skatītāji ir ļoti uzmanīgi, atbalsta aktierus ar vētrainiem aplausiem.

Refleksija (5 min.)

Nodarbības noslēgumā bērni pauž savu viedokli, pastāsta, kas patika, ko jaunu uzzināja. Mūsu bērni izteica vēlmi izveidot vairāk figūriņu, lai savā grupā kopā ar pārējiem bērniem varētu rādīt ēnu teātri. Tā kā bērniem patika eksperiments „Izzūdošā monēta”, nolēmām, ka bērni ar vecākiem pameklēs eksperimentus, pierakstīs vai iegaumēs tos, bet mēs nodarbībā pārbaudīsim. Visbeidzot skolotāja pateicas bērniem par labu un interesantu darbu.